

مدیریت بحران- توصیه های ترویجی پسا سیل در بخش کشاورزی

مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان اصفهان
اداره ترویج و آموزش

۱۴. احداث دیواره حفاظتی و رعایت حریم مسیل ها و رودخانه ها
۱۵. ضرورت ایجاد پایلوت سامانه نوین آبیاری و کاهش تبخیر برای مزارع با هدف کاهش مصرف آب
۱۶. ایجاد آمادگی برای رخدادهای آتی سیل و رفع موانع موجود در مسیر انهار و رودخانه ها
۱۷. برگزاری دوره های آموزشی ویژه «آب و سامانه های آبیاری»، «منبع آب و تاسیسات انتقال و توزیع آب»، «مدیریت مزرعه و باغ»، «مسایل پیشگیرانه سیل در عرصه»، «آبخیزداری مشارکتی در بالادست حوزه آبخیز» و «مسایل و ابعاد دامپزشکی مانند بیماری های دامی و بیماری های مشترک بین انسان و دام پس از وقوع سیل»
۱۸. در باغات پس از وقوع سیل لایروبی حوضچه ها و تشتک های اطراف درختان، مسیر جریان آب، حذف گل و لای اطراف طوقه درختان، سله شکنی برای نفوذپذیری آب و هوا در اطراف درختان و گیاهان مزرعه ای و درون گلخانه ها، تغییر بافت خاک به خصوص در محیط های کنترل شده می تواند از اقدامات پسا سیل باشد.

عنوان: مدیریت بحران- توصیه های ترویجی پسا سیل در بخش کشاورزی

گروه آوندگان: فاطمه رفیعی- طاهره سادات فاتحی

برگرفته از:

ویراستار تخصصی: دکتر علی فرزاد و دکتر مریم تاتاری (هیات علمی

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان اصفهان)

ویراستار ترویجی و ادبی: فاطمه رفیعی

تهیه شده در: اداره ترویج و آموزش مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان اصفهان و اداره رسانه های آموزشی و ترویجی مدیریت هماهنگی

ترویج کشاورزی استان اصفهان

مسئولیت صحت مطالب با گردآوردندگان است.

شماره ثبت در شورای انتشارت سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان

۰۲/۱۴۰۱/۵۰/۱۰۲۶ مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۲۵ می باشد.

✓ اقدامات ضروری در پسا سیل:

۱. جلب مشارکت مردمی در کلیه فرآیندها
۲. تسریع در اصلاح جاده دسترسی
۳. اصلاح مسیر لوله، کانال، شیر فلکه، تامین لوازم، اصلاح و احیا و آماده سازی چاه ها، انهار و مسیرهای آبیاری
۴. آماده سازی بستر برای آبیاری (الف-رفع تنش تهویه ای با رفع رسوبات ب-رفع تنش خشکی ناشی از تاخیر در برنامه آبیاری)
۵. تامین برق و سوخت چاه ها
۶. اصلاح، احیا یا امحا باغات متناسب با میزان و حجم رسوبات و خسارات وارده (الف-هوا دهی پای درختان با بیل کاری ب-خارج کردن رسوبات و برخی زوائد باقی مانده ج-تسطیح و ایجاد بستر جدید برای زراعت یا باغ پس از دفع ضایعات و پسماندها)
۷. تامین نیروی کارگری، نهاده ها، کود برای باغات
۸. تامین ماشین آلات مورد نیاز داخل باغ مانند تیلر و تراکتور باغی برای اصلاح باغ
۹. تهیه ماشین های مورد نیاز برای خرد کردن ساقه های بقایای زراعی و باغی جهت تهیه کود زیستی و اصلاح بهبود خاک
۱۰. بهداشت باغ و مزرعه و سمپاشی و ضد عفونی کردن باغ و مزرعه به منظور جلوگیری از اپیدمی بیماری ها
۱۱. شناسایی مکان های آلوده به لاشه دام (ترجیحا با بکارگیری پهباد) در اسرع وقت و اقدام به دفن بهداشتی و معدوم سازی فوری آنها
۱۲. اصلاح مسیر آب در کانال ها و انهار
۱۳. لایروبی و اصلاح مسیر رودخانه ها و مسیل ها بعنوان یک اقدام پیشگیرانه برای سیل های آتی

✓ عوامل بروز سیل و مضرات عمومی آن:

علت هایی مانند گرمایش کره زمین، تغییرات آب و هوایی، مدت و شدت بارندگی ها، افزایش ناگهانی میزان و شدت آب رودخانه ها، عدم پوشش گیاهی کافی و شرایط خاک منطقه و ... در بروز سیل موثرند. اما اساسی ترین علت بروز سیل، ساخت و ساز و فعالیت بخش کشاورزی در حریم رودخانه هاست.

✓ مضرات بروز سیل در هر منطقه ای عبارتند از:

❖ ایجاد شرایط روحی و روانی نامساعد و ناتوانی در تصمیم گیری مناسب در محدودیت های پسasil.
❖ تخریب زیرساخت ها و مشقت دسترسی به مزرعه، باغ یا واحد تولیدی و اختلال در فرآیند تولید.
❖ توقف یا رها شدن برخی از فعالیت ها به علت تحمیل هزینه هایی که در آن بازه زمانی، بهره بردار قادر به جبران آن نیست.

❖ کاهش سطح زیرکشت در سال های غرقابی به دلیل اینکه ماشین آلات نمی توانند وارد مزرعه ها شوند.

❖ نیاز به اصلاح و واکاری محصول در زمین های گلی و مرطوب بوجود می آید چون جوانه زنی کم می شود.

کشت در مناطق مرطوب و سیلابی باعث کاهش نیتروژن و مواد مغذی و فرسایش خاک می شود.

❖ بیشترین تاثیر سیل، از بین بردن توانایی رقابتی محصول زراعی صدمه دیده در مقابل علف های هرز و تنش های زنده و غیر زنده می باشد.

❖ کندی رشد و اختلال در دامنه فاز رویشی و زایشی برخی محصولات مشاهده می شود.

❖ افت عملکرد محصول (در غلات به ازای هر ۱۰ میلی متر

باران اضافه تر از نیاز محصول، عملکرد محصول ۱۵۰ کیلوگرم در هکتار کم می شود).

❖ در درختان میوه، مناطقی که سیل اتفاق می افتد گل و لای انباشته شده ناشی از سیل، منجر به زیر خاک رفتن محل پیوند شده و سبب بی اثر شدن عمل پیوند و ایجاد بیماری های خاکزاد می گردد.

✓ اقدامات مراحل سه گانه جریان روان آبی:

جریان روان آبی در صورت مدیریت از مبدأ، پیش بینی مسیر گذر آن و رعایت حریم و بستر رودخانه می تواند مفید واقع شود. در غیر این صورت قطعاً حجم و فراگیری خسارات را تشدید می کند. در مواجهه با پدیده طبیعی سیل، مدیریت سیل دارای سه مرحله به شرح زیر است:

✓ مرحله اول (قبل از وقوع سیل):

در این مرحله ضروری است بسترهای جریان روان آبی به نحوی شناسایی و مدیریت شوند که از شرایط مرزی خارج نشده و منجر به جریان های روان آبی غیرقابل کنترل نشود. برای دستیابی به این امر راهکارهای زیر ارائه می گردد:

❖ بررسی نقاط مستعد سیل
❖ بررسی تاب آوری مسیر جریان روان آبی و مدل نمودن آن

❖ بررسی وضعیت پوشش گیاهی مراتع و جنگل ها
❖ تعیین و جانمایی سازه های کنترلی روان آبی
❖ تعیین و جانمایی آبخوان داری و سطح فراگیری و حجم قابل کنترل جریان روان آبی

❖ بررسی مسیرهای طبیعی جریان رودخانه ها و انهار سنتی گذر روان آب فصلی و لایروبی مسیر

❖ ایجاد دیواره های حفاظتی و حراست از حریم رودخانه ها و انهار سنتی

❖ تلفیق دانش بومی مدیریت سیل با دانش فنی

✓ مرحله دوم (حین وقوع سیل):

در این مرحله ضرورت دارد با اطلاع رسانی به موقع و به هنگام در بخش دام و طیور، آبریان، علوفه و خوراک دام، تاسیسات آبیاری، ماشین های کشاورزی، آماده سازی زهکش ها و ... از حجم و گستره آسیب ها جلوگیری کرد. راهکارهای مربوط به این مرحله عبارتند از:

❖ حفظ آرامش و ایجاد همبستگی و مشارکت محلی
❖ ایجاد شبکه اطلاع رسانی متنوع، گسترده و بومی به منظور جلوگیری از شایعات و مدیریت میدانی

✓ مرحله سوم (پس از وقوع سیل یا پسasil):

❖ مراحل پس از وقوع سیل شامل: ۱- آثار وقوع سیل و آب گرفتگی ۲- تنش تهویه ای و سپس تنش خشکی ناشی از اختلال در جذب آب ۳- استیصال از تصمیم گیری و بروز ناهنجاری های اجتماعی خواهد بود که در این مرحله راهکارهای زیر مطرح می گردد:

❖ استمرار فرآیند گفتگویی در شبکه اطلاع رسانی و بهره گیری از ظرفیت های پایه ای جوامع محلی، نخبگان، نیروهای بسیج مردمی و نیروهای نظامی.

❖ احصاء اطلاعات از شبکه دریافت آسیب به صورتی که بلافاصله امکان برآورد، دسته بندی و اولویت بندی وجود داشته باشد.